

SZEPESI ATTILA:

Kapuk és vendégek

Barangolás

a magyar múltban I.

A költő és esszéíró Szepesi Attila művelődéstörténeti kötete százharminc minieszében mutatja be az egykori Magyarország tájait és embereit a földtörténeti előidőktől a török uralom derekáig. A szerző a „hivatalos”, közismert, fősodorra szűkített történelemképet számos néprajzi, esemény-, tudomány- és településtörténeti, művészeti és egyéb mozzanattal egészíti ki. Szívesen tér ki egykori, a köztudatból többé-kevésbé kikoptott, ám annál érdekesebb személyiségekre és művekre, például az első magyar szentekre (köztük Boldog Eskandély Mátéra, a talán első, Kínában tevékenykedő, csodatévő keresztény misszionáriusra), irodalmunk különös alakjaira (köztük az elő Amerikába vetődő – és ott tengerbe fulladó – magyar költőre, Budai Parmenius Istvánra) és szépségükkel vagy furcsaságukkal meglepő, gyakran talányos alkotásaira. Feltűnő, hogy a lehengető változatoságú témák között van néhány, amely különösen kedves lehet a szerzőnek, hiszen gyakran visszatér rá. Ilyen például az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok története.

Szepesi célja múltunk gazdagságának, sokszínűségének érzékelteté-

se. Nem azért foglalkozik a kevésbé közismert témákkal, mert valamiféle radikális hagyományátértékelést tart szükségesnek. Hacsak azt nem vesszük átértékelésnek, hogy a legnagyobbak mellett érdemes megismerni az alapvonalak mögötti múlt minél színesebb mozaikját. Ez nyilván tanulságos is, de – és a könyvben, mindenféle oktatás unalmát elhárítandó, ez a hangsúlyos – elsősorban érdekes. A szerző jól ismeri és elfogadja a szakirodalom megállapításait, ami egyrészt imponáló alapot és tájékozottságot mutat, másrészt néha vitára ingerel. Például hiába uralkodó tézis manapság, de egyre kétségesebb a magyar nyelv kizárólagos finnugor származtatása, a hun rokonság hiedelemnek minősítése vagy a honfoglalásnak a besenyők előli menekülésként való fölfogása. Bár a kötet fő értéke a többnyire elhanyagolt, meglepő részletek felvillantása, a szerző még érdekesebbé tehetné volna művét, ha az alapvető tényeket magyarázó gondolatkörök izgalmas lezáratlanságát is érzékelteti.

Szepesi érdeklődését a magyar középkor és az azt megelőző korszakok iránt nem valamiféle történelemfilozófiai elkötelezettség vagy pozitivisták adatkultusz táplálja. A jellel való számvetés fordítja tekintetét a múlt felé, mivel „Őseink még sokkal közelebb éltek a természethez, a kozmikus teljességhez, mint mi”. Múltunk ránk maradt, fogyat-

kozott számú emlékeiben ezt az életteljesebb hagyományt követi gyönyörködő figyelemmel. Az egyes minisszékekben sokszor nagy szerepet kapnak az egykori események, életutak, szokások még fölfedhető nyomai. Az írásos emlékek, tárgyi maradékok és hasonlók felemlegetése gyakran szolgál a múltba kalandozás kiindulópontjául vagy zárlatául. A könyv olvasása során jelentést kapnak az addig érdektelennek tűnő jelenségek, kiegészülnek a töredékek – végső soron a jelen gazdagodik azáltal, hogy kitapinthatóvá válik mögötte a régvolt korok színes élete.

Úgy hírlik, hogy készül a történelmi „barangolás” folytatása is.

STURM LÁSZLÓ

(*Magyar Könyvklub, Budapest, 2003,*
272 oldal)

**ESTÓK JÁNOS – FEHÉR
GYÖRGY – GUNST PÉTER –
VARGA ZSUZSANNA:**

Agrárvilág Magyarországon 1848–2002

Hazánk európai uniós csatlakozása küszöbén azt gondolná a honi politikát és közéletet figyelő – kissé naiv – magyar értelmiségi, hogy a politikailag korrektnek számító, manapság kontinensünkön is oly divatos

témák mellett napi kérdéssé válik, ha tetszik, megfelelő nyilvánosságot kap a médiában a magyar vidék mindmáig egyik legfontosabb gazdasági ágazatának, az agráriumnak a helyzete, s lehetséges jövőjének elemzése. Úgy tűnik, hogy a – szerencsére – újra divatossá váló, csodálatos magyar hagyományunkat felelevenítő borászatton kívül (amely mögött a szőlészet már csupán nagyon kevesen vesznek észre) legfeljebb csak a nagy állami gazdaságok privatizációja, valamint a magyar föld birtoklásának – egyre kevesebbet hangoztatott – ügye érdekli a politikusokat, az újságírókat, s az általuk formált közvéleményt, pedig – miként a kötet is kiemeli – a csatlakozási tárgyalásokon éppen a mezőgazdaság volt az egyik legvitatottabb téma.

Ennek az – értékrendünket átalakítani igyekvő – aktuálpolitikai tematizációnak is az eredménye, hogy nemcsak a jelen és a jövő agrárpolitikai és -szakmai kérdéseinek megvitatása hiányzik a mindennapjainkból, hanem az ezek megértését, valamint a helyes utak megtalálását segítő történelmi feldolgozások sem kapnak jelentőségüknek megfelelő nyilvánosságot. Szép csendben, sok éves tudományos munka eredményeként születnek meg az olyan nagyszerű és nagyszabású művek, mint az Argumentum Kiadó és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum közös kiadásában megjelent *Agrárvilág Magyarországon 1848–2002* című album, s